OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Hallinto- ja ohjausosasto

12.5.2025

Eduskunnan lakivaliokunta

Oikeusministeriön lisäselvitys

Viite: valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029 (VNS 2/2025)

Oikeudenhoidon selonteon mukaiset lisämäärärahat julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2026–2029

Oikeudenhoidon turvaamisen lisärahoituksen määrä säilyi kehyspäätöksessä ennallaan. Kehys sisältää oikeudenhoidon selonteon mukaisen 75 milj. euron rahoituksen, johon sisältyy hallitusohjelman mukainen 25 milj. euron lisäys. Lisämäärärahat on kohdennettu oikeusministeriön hallinnonalan toimintamenomomenteille vuosia 2024–2027 koskevassa teknisessä kehyksessä sekä vuosia 2025–2028 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa (HO:n 25 milj. €), joten ne ovat sisältyneet käsittelyssä olevan julkisen talouden suunnitelmassa momenttikohtaisiin ns. pohjalukuihin.

Ulosottolaitoksen lisäresurssit oikeudenhoidon selontekoon liittyen

Oikeudenhoidon selonteossa todettiin, että toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kohtuullisiin oikeudenhoidon tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan yhteensä noin 1 200 htv:ta vuoteen 2030 mennessä. Tämän katsottiin edellyttävän oikeudenhoidon perusrahoituksen pysyvää lisäämistä keskimäärin 75 milj. eurolla vuodessa, kun otettiin huomioon hallinnonalan tuottavuuspotentiaalin hyödyntäminen, mikä vähensi resurssitarvetta yhteensä noin 15 milj. eurolla vuoteen 2030 mennessä.

Ulosottolaitoksen osalta oikeudenhoidon selonteossa haasteiden todettiin liittyvän rahoituksen ja kustannusten krooniseen epätasapainoon, joka perustui aiempiin tuottavuusodotuksiin. Lisärahoituksen tarkoituksena oli mahdollistaa hallittu henkilöstösuunnittelun ja kohdennettujen vähennysten

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

toteuttamisen pidemmällä aikajänteellä automaatiota ja muita kehittyviä teknologioita hyödyntävien ratkaisujen myötä. Selontekorahoitusta Ulosottolaitokselle on kohdennettu 6,5 milj. € vuodelle 2025, 7,5 milj. € vuodelle 2026 ja 6,5 milj. € vuodesta 2027 lukien.

Valtionhallinnon säästöjen kohdentamisperusteet ja säästöjen toimeenpano oikeusministeriön hallinnonalalla

Hallitusohjelman mukaan toteutetaan valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jolla tuetaan hallituksen julkisen talouden kestävyystavoitetta. Ministeriöt laativat oman hallinnonalansa toimista tiiviit toimenpideohjelmat osaksi vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluprosessia. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma julkaistiin 23.9.2024

Hallitusohjelman mukaisia tuottavuustoimenpiteitä ja kevään 2024 kehyspäätöksen (2025–2028) toimintamenosäästöjä on kohdistettu oikeusministeriön hallinnonalalle vuodelle 2025 17,9 milj. euroa, vuodelle 2026 15,4 milj. euroa ja vuodesta 2027 lukien 25,6 milj. euroa. Näistä säästöistä keväällä 2024 päätettyjen lisätoimien osuus oli 7,9 milj. euroa vuodesta. Lisäsäästö oli osa valtionhallinnon toimintamenoihin kohdistettua 150 milj. euron vuotuista toimintamenosäästöä, joka kuului hallituksen keväällä 2024 päättämiin lisäsopeutustoimiin. Oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloille keväällä 2024 kohdennetut säästöt olivat 0,81 % prosenttia toimintamenoista ja muilla hallinnonaloilla 3,58 prosenttia. Säästövelvoite näille kolmelle hallinnonalalle oli yleistä linjaa pienempi, hallituksen Suomen ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvien painotusten johdosta.

Hallituksen puoliväliriihessä päättämiä kasvutoimia rahoitetaan mm. menosäästöillä. Julkisen talouden suunnitelmassa valtionhallintoon on kohdennettu uusi 130 milj. euron säästö. Ministeriöiden pääluokkien osuuksia tästä säästöstä ei ole vielä päätetty. Hallituksen on tarkoitus päättää konkreettisista toimenpiteistä ja säästön jakaantumisesta hallinnonaloittain valtiovarainministeriön johtaman ja sektoriministeriöistä koostuvan työryhmän esitysten perusteella kesäkuussa 2025.

Julkisen talouden suunnitelmassa puolustusministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloille kohdennettiin merkittäviä määrärahalisäyksiä, joten oletettavasti näille sektoreille kohdennetaan jälleen yleistä linjaa pienempi säästövelvoite. Oikeusministeriö pitää edelleen perusteltuna säästöjen kohdentumisesta päätettäessä, että oikeudenhoito jatkossakin rinnastetaan ns. turvallisuussektoriin ja tämä huomioitaisiin uusista säästöistä päätettäessä. Hallinnonalan määrärahoilla rahoitetaan oikeusvaltion ydintoimintoja. Lisäksi keskinäisriippuvuus sisäministeriön hallinnonalaan kanssa on merkittävä rikosketjun osalta. Kuten lakivaliokunnan 6.5.2025 asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, Poliisin rikostutkintaan kohdentamat lisäresurssit ja painotukset lisäävät oikeusministeriön hallinonalan viranomaisille tulevien asioiden määrää. Rikosketjun resurssointia tulee tarkastella kokonaisuutena sekä lisämäärärahoista että säästöistä päätettäessä. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman säästöt pyritään toteuttamaan siten, että säästöt vaikuttaisivat mahdollisimman vähän

oikeudenhoidon selonteon mukaisiin tavoitteisiin. Huolena on, että uudet säästöt alkavat tosiasiallisesti heikentää niiden tavoitteiden toteuttamista, joihin selonteon rahoituksella on poliittisesti sitouduttu.

Säästöjä toimeenpannaan sekä valtionhallinnon keskitettyjen säästötoimien että oikeusministeriön hallinnonalan omien tuottavuus- ja sujuvoittamistoimien avulla.

Valtionhallinnossa keskitetysti säästöjä toteutetaan rakenteellisilla uudistuksilla: viranomaisviestinnän tulisi olla jatkossa ensisijaisesti digitaalista, ja tilaohjelma tehostaa julkisen sektorin tilojen käyttöä. Tilojen tehokkaan käytön lisäksi tarkastellaan toimipaikkaverkostojen tarkoituksenmukaisuutta. Digitaalisen viranomaisviestinnän tavoitteena on, että sähköisesti asioivat kansalaiset vastaanottavat jatkossa myös viranomaisten tiedoksiannot sähköisessä muodossa paperikirjeiden sijasta.

Säästöjen toteuttamiseksi hallinnonalan toimijat tarkastelevat tuottavuuden parantamisen mahdollisuuksia yhtäältä toteuttamalla menosäästöjä ja toisaalta kehittämällä prosesseja. Kehittämismahdollisuuksiksi on tunnistettu tuottavuutta parantavat ICT- ja digitalisaatiokehittämisen investoinnit, välttämättömiin ja vaikuttaviin tehtäviin keskittyminen, hallinnon keskittäminen ja keskusvirastojen ohjausvastuu, toimintatapojen yhtenäistäminen ja tarpeellisen laadun tarkastelu. Prosessien sujuvoittamiseksi on välttämätöntä tarkastella prosesseja ja tiedonsiirtymistä myös toimijoiden yhteistyönä. Prosessien sujuvoittaminen parantaa tuottavuuden lisäksi myös oikeudenhoidon palvelukykyä ja toiminnan laatua.

Lakivaliokunnan 6.5. asiantuntijakuulemisessa hallinnonalan virastot nostivat esille esimerkinomaisesti muutamia säädösmuutoksia edellyttäviä keinoja, joilla hallinnonalan työmäärää voitaisiin karsia ja samalla vastata julkisen talouden suunnitelmassa päätettyihin uusiin säästöihin. Oikeusministeriö huomauttaa, että esimerkiksi hallitusohjelmaan perustuvien rikosprosessin sujuvoittamishankkeista mahdollisesti realisoituvia säästöjä on tarkoitus hyödyntää jo aiempien tuottavuusohjelmaan perustuvien säästöjen toimeenpanossa. Lisäksi tehtävien muutoksilla saatavat säästöt eivät ole toimeenpantavissa välittömästi. Säädösmuutoksien toteuttamismahdollisuuksiin vaikuttaa myös se, että oikeusministeriön lainvalmisteluresurssit on sidottu hallitusohjelmahankkeiden toimeenpanoon ja myös ministeriöön on kohdistettu säästöjä.

Tehtävien karsiminen on myös haastavasti lähestyttävä asia, koska hallinnonalalle on osoitettu uusia tehtäviä (esim. rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirto) ilman lisärahoitusta. Lisäksi kuulemisessa tuotiin esille esimerkiksi Ulosottolaitoksen hoitavan pakotehtäviä ja samalla omaisuuden realisointeihin olisi tarvetta kohdentaa lisäresursseja. Oikeudenhoidon tehtävissä on ratkaisupakko. Haastetta aiheutuu myös siitä, että asiamäärät oikeudenhoidon ketjussa kasvavat, kun poliisi kohdentaa lisää resursseja rikostutkintaan.

Lisätiedot: Johtava asiantuntija Aleksi Karvonen p. 02951 50433 (etunimi.sukunimi@gov.fi)